

UKULELENSOITON
ALKEISMATERIAALI
NUORILLE JA AIKUISILLE
YKSIÖ- TAI
RYHMÄOPETUKSEEN

Laura Mirjam Lecklin

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Musikin koulutusohjelma
Varhaisiän musiikkikasvatus
Opinnäytetyö
Kevät 2016
Laura Lecklin

Lahden ammattikorkeakoulu
Musiikin koulutusohjelma

LECKLIN, LAURA:

Ukulelensoiton alkeismateriaali
nuorille ja aikuisille yksilö- tai
ryhmäopetukseen

Varhaisiän musiikkikasvatuksen opinnäytetyö, 38 sivua, 2 liitesivua

Kevät 2016

TIIVISTELMÄ

Tässä opinnäytetyössä perehdytään ukulelensoiton alkeisiin, sen historiaan sekä soitto- ja harjoitustapoihin. Tarkoituksena on ollut tutustua hyvin ukuleleen soittimena ja tuottaa uusi materiaali ukulelen alkeisopetukseen.

Harjoitusmateriaalin pohjana olen käyttänyt omia kokemuksiani ukulelensoiton opettajana. Olen myös tutustunut muiden soittimien alkeismateriaaleihin ja verrannut niitä tekeillä olevaan materiaaliini sekä muihin ukulelea koskeviin oppimateriaaleihin. Olen kuluneen vuoden aikana opettanut kahta nuorista ja aikuisista koostunutta ukuleleruhmää, joille olen tuottanut jatkuvasti uusia harjoituksia. Tuloksena on tässä esittelemäni materiaali, jota lukija voi halutessaan hyödyntää ukulelen alkeiden itseopiskeluun tai käyttää tukena yksilö- ja ryhmäopetuksessa nuorten ja aikuisten kanssa.

Asiasanat: Ukulele, ukulelen alkeismateriaali, yksilöopetus, ryhmäopetus, ukulelen historia, ukulelen alkeet

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Music Education

LECKLIN, LAURA:

Beginner's Material for Ukulele
Playing, Adolescents and Adults in
Individual and Group Teaching

Bachelor's Thesis in Early Childhood Music Education
38 pages, 2 pages of appendices

Spring 2016

ABSTRACT

The bachelor's thesis orients the basics of ukulele playing, its history and its playing and practice methods. The objective is to get acquainted with ukulele and produce a new material to the basics of ukulele.

As a base for the practice material, the author used her own experience as a ukulele teacher and compared other instrument material to ukulele material. The author taught two ukulele groups which included adolescents and adults, and for which she produced new material. This new material, introduced in the thesis, could be utilized in self-learning basics of ukulele, or as support material in individual and group teaching.

Key words: Ukulele, beginner's material for ukulele, individual teaching, group teaching, ukulele's history, basics of ukulele

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	UKULELEN HISTORIAA	2
2.1	Ukuleleperhe	5
2.1.1	Muita ukulelekokoja	6
2.1.2	Muita ukulelemalleja	7
2.2	Ukulelen viritys	8
3	SOITTOASENTO	12
3.1	Hyvä soittoasento	12
3.1.1	Oikeaoppinen soittoasento	13
3.1.2	Käsien asento	14
4	SOINTUSOITTO	16
4.1	Tom Dooley	17
4.2	Pienet sammakot	20
4.3	Kaksipa poikaa Kurikasta	21
4.4	Drunken Sailor	24
4.5	Mummon kanat	26
4.6	Lankesin mie kanavaan	28
4.7	Radioaktiivinen kettu	30
4.8	Jos sais kerran reissullansa	32
4.9	Maria Copacabanasta	34
5	POHDINTA	36
	LÄHTEET	39
	LIITTEET	40

1 JOHDANTO

Ukulele on viime aikoina noussut esiin uutena trendisoittimena. Amerikassa sen suosio on vaihdellut vuosien varrella, mutta se on vähitellen tullut suosituimmaksi ja lopulta saapunut myös Suomeen. Pienen kokonsa ja suhteellisen helposti opittavien sointujensa vuoksi se on suosittu matkasoitin, joka on helppo ottaa mukaan esimerkiksi partioleirille tai mökille piristykseksi.

Ukulelelle on tehty monia alkeisoppaita eri kielillä, mutta kuitenkin useimmiten englanniksi. Tämä johtuu tietenkin siitä, että sitä on pitkään käytetty Amerikassa ja etenkin Havaijilla, missä soitin alun perin kehitettiin. Suomessa ukulelevillitys on kuitenkin vasta alkutekijöissään, eikä suomenkielisiä oppaita ole juuri lainkaan saatavilla. Ainut löytämäni suomenkielinen ukuleleopas oli Jari Kelhon ”Suuri ukulele tietokirja”, joka huvittavaa kyllä sisältää vain kahdeksan sivua.

Vähäisen materiaalin sekä oman ukulelekiinnostukseni vuoksi halusin luoda oman suomenkielisen ukulelemateriaalin alkeisoppilaille. Materiaalini sisältää ukulelen historiaa ja sen muotoutumista nykyisin tunnetuiksi malleiksi, ukulelen virityksen muistisääntöineen ja tapoineen sekä helpot perussoinnut harjoituksineen. Jokaista uutta sointua harjoitellaan erilaisin sointuvaihtoharjoituksin, joiden jälkeen sointuja sovelletaan helppoissa harjoituskappaleissa.

Materiaalin tarkoituksena on opettaa ukulelen alkeisiin vaadittavat soinnut loogisesti ja huolellisesti sekä luoda vahva pohja mahdolliselle jatko-opiskelulle. Materiaalia voi käyttää itsenäisen opiskelun pohjana tai kertausmateriaalina. *Ukulelen alkeismateriaali* sopii myös opettajalle suuntaviivoiksi opetuksen etenemiseen tai opetuksen tueksi niin yksilö- kuin ryhmäopetukseen.

2 UKULELEN HISTORIAA

Ukulelen historia alkaa Euroopasta. 1700-lukuun mennessä nauhallisilla kielisoittimilla oli jo pitkä historia. Suuremmat soittimet, kuten kitarat ja luutut, olivat saaneet pienempiä vastineita itselleen. Tällaisista soittimista hyötyivät etenkin merelle lähtevät muusikot. Portugalissa kitara oli pienentynyt mäntypuiseksi *machete de bragaksi*, jossa oli kitaran lailla kahdeksikko muistuttava kaikukoppa sekä sävelasteikko eli nauhat aina kaikukopan aukkoon asti. Mutta toisin kuin kitarassa, *machete de bragassa* oli neljä kieltä. (Wood 2010, King 2008, NAMM Foundation 2015.)

Vuonna 1878 alkoi portugalilaisten järjestäytynyt maastamuutto Havaijille, ja useimmat muuttajat olivat sokeriplantaaseille rekrytoituja työläisiä. Kun 1879 brittiläinen laiva *Ravenscrag* saapui Havaijille lähdettyään neljä kuukautta aiemmin Madeiralta, matkassa ollut mies, João Fernandes, esitti improvisaation juhlan kunniaksi laulaen ja säestäen itseään *machete de bragalla*. *Machete de braga*, tai vain *machete*, oli tuohon aikaan Madeiralla tyypillinen ja siellä suosittu soitin. (King 2008, Kelho 2014.)

Madeiralaisen musiikin viehätys ei myöskään jäänyt huomioimatta havaijilaisten parissa. Noin kaksi viikkoa *Ravenscragin* saapumisen jälkeen havaijilaisessa virallisessa lehdessä oli artikkeli otsikolla ”Portugalilaiset muusikot”:

Viime viikon aikana portugalilaisten muusikkojen yhtye, joka koostuu Madeiran saarelta vastikään saapuneista, on ilahduttanut ihmisiä yöllisillä konserteillaan. Muusikot ovat oikeita esiintyjiä oudolla soittimellaan, joka on vähän kuin risteytys kitarasta ja banjosta, mutta joka kuitenkin tuottaa erittäin miellyttävää musiikkia portugalilaisten kiertelevien laulajien käsissä. (Hawaiian Gazette, 1879.)

Ensimmäisenä Honoluluun asettautuneiden joukossa olivat huonekalupuusepät Augusto Dias (1842 – 1915), Manuel Nunes (1843 –

1922) ja Jose do Espirito Santo (1850 – 1905). Vuoteen 1886 mennessä kaikki kolme olivat avanneet omat liikkeensä, joissa myytiin huonekaluja sekä kielisoittimia, kuten kitaroita, viisikielisiä *rajão*ita sekä macheteja. Kolmen vuoden aikana Dias, Nunes sekä Espirito Santo kehittivät hybridisoittimen, jossa yhdistyi macheten pieni ja kahdeksikon mallinen koppa sekä *rajão*n ”my-dog-has-fleas” (minun-koirallani-on-kirppuja) – viritys ilman viidettä kieltä. Soitinta kutsuttiin ”ukuleleksi”. (King 2008, Kelho 2014, NAMM Foundation 2015.)

Havaijilaisesta koa-puusta valmistettu ukulele teki debyyttinsä saarelaisyhdyskunnassa brittiläisen jahdin *Nyanzan* kannella pidetyissä juhlissa Honolulussa vuonna 1889. Sen esitteli kolmen nuoren naisen trio, johon kuului prinsessa Victoria Kaiulani. Osittain kuninkaallisen yhteyden (Kaiulanin setä, kuningas Kalakaua, oli myös ukulelen soittaja) sekä koa-puun ansiosta ukulele sai nopeasti havaijilaisen leiman sekä ennennäkemättömän suosion paikallisen väestön keskuudessa. (King 2008, Kelho 2014.)

Ensimmäisten ukulelen soittajien nimiä ei tiedetä. Sen sijaan tiedetään joitakin soittoryhmiä kuten, ”Havaijilainen kvintettiklubi”. Kuitenkin William Aekon (fl. 1893 – 1915), Mekia Kealakain (1867 – 1944), sekä Ernest Kaain (1881 – 1962) nimet nousevat esiin varhaisina havaijilaisen musiikin sekä ukulelen puolestapuhujina. He olivat esiintyjiä, joilla oli pitkä ura sekä tärkeä rooli havaijilaisen kulttuurin leviämisessä. (King 2008.)

Vuonna 1883 Henry Berger (1844 – 1929) ja Royal Hawaiian Band (RHB, Kuninkaallinen havaijilaisyhtye) purjehtivat San Franciscoon esiintymään aina kolmen vuoden välein järjestettävässä tapahtumassa, joka sisälsi myös Havaijin kuningattaren Liliuokalanin ”*Aloha Oen*” ensimmäisen esityksen Amerikan mantereella. Viikon esiintymisen jälkeen Royal Hawaiian Band julistettiin ”väestön suosikiksi” *San Francisco Chroniclessa*. Kolmen vuosikymmenen ajan Royal Hawaiian Band auttoi havaijilaisia muusikoita San Franciscosta länsirannikolle ja lopulta koko mantereelle. (King 2008.)

Kiinnostus ukulelea kohtaan kasvoi ”*The Bird of Paradise*” tuotannon myötä. Se oli Richard Walton Tullyn sekä Oliver Moroscon tekemä Havaijille sijoittuva näytelmä: sen merkittävin ominaisuus oli havaijilaisen kvintetin soittama jatkuva havaijilainen musiikki taustalla. Kvintettiin kuului muun muassa William Aeko. (King 2008.)

Näytelmän ensiesitys oli 1912 Broadwaylla, jossa siitä tuli sensaatio, joka kiersi Pohjois-Amerikassa, Euroopassa sekä Australiassa. *Edison Photograph Monthly* uutisoi: ”Ennen Tullyn oopperaa ’The Bird of Paradise’ muusikot eivät juuri kiinnittäneet huomiota ’ukuleleen’ tai ukulelemusiikkiin.” (King 2008.)

Havaijin USA:han liittämisen jälkeen saaren uudet omistajat halusivat myydä saarta manterelaisille ”trooppisena unelmasaarena”. Mahdollisuus tähän tapahtui 1915 *Panama Pacific international Expositionissa*, johon he valmistivat esityksen. Esitykseen kuului paljon ukulelemusiikkia, ja keskellä tapahtumapaikkaa palmujen keskellä soitti ukulelekvintetti, joka tuli todella suosituksi tapahtumassa. Tapahtuma antoi ensisykäyksen 1920-luvulla ukulelevillitykselle ihmisten parissa, jotka unelmoivat pakopaikasta myyttisellä saarella. (Wood 2010, King 2008.)

Vähitellen ukulele alkoi erkaantua pelkästä havaijilaisesta musiikista, ja 1930-luvulla pianonuotteihin alettiin lisätä ukulelen sointumerkkejä. Esiintyjän nimeltä ”Ukulele Ike” ansiosta ukulelen imago sai täysin päinvastaisen kuvan kuin ennen, kun sitä alettiin yhdistää savuisiin baareihin, trilby-hattuihin sekä vauhdikkaisiin kappaleisiin. (Wood 2010.)

Kun *Wall Street* kaatui 1928, ukulelen suosio väheni USA:ssa talouden mukana. Toinen maailmansota kuitenkin antoi uuden sykäyksen ukulelen suosiolle, kun USA:n sotajoukot palasivat Havaijilta tuoden tuliaisiksi muun muassa ukuleleja. (Wood 2010.)

Kulutussyhteiskunta alkoi kehittyä 1950-luvulla muovitavaroiden valmistuksen myötä. Ukulele oli pääinstrumentti lapsille massatuotettavien soittimien listalla, ja jazzkitaravalmistaja Maccaferri tarttui tilaisuuteen muovisilla ukuleleillaan. (Wood 2010.)

Pääsääntöisesti kaksi seikkaa vaikutti 1990-luvun jälkeen ukulelen suosioon: internetin yleistymisen sekä Kiinan ja muun idän tuonnin lisääntyminen. Internet on auttanut saamaan ukulelen ihmisten tietoisuuteen sekä lisännyt kiinnostusta soitinta kohtaan – enemmän soittimesta kiinnostuneiden ja sen soittamisesta nauttivien tavallisten ihmisten kuin kuuluisuuksien ansiosta. (Wood 2010.)

2.1 Ukuleleperhe

Ukuleleperheeseen kuuluu pääsääntöisesti neljä erikokoista ukulelea: sopraano-, konsertti-, tenori- sekä baritoni-ukulele, pienimmästä suurimpaan. Kokoerostaan huolimatta sopraano-, konsertti- ja tenori-ukulele viritetään samoilla äänillä (G-C-E-A tai A-C-F#-H). Baritoni-ukulele sen sijaan viritetään kitaran neljän korkeimman kielen tavoin (D-G-H-E). (Wood 2011.) Kerron näistä enemmän seuraavassa luvussa.

Sopraano-ukulele on niin sanotusti normaalikokoinen ukulele. Se on alkuperäisen ukulelen kokoinen, ja sillä on myös pisin historia ukuleleperheessä. Sopraano-ukulelen kaula on noin 33 – 35,5 cm pitkä, ja sen koko pituus kaikukopan kanssa on noin 53 cm. (Wood 2011, Bordessa 2007.)

Ukulelen saadessa suosiota ihmiset alkoivat kehittää keinoja parantaa soitinta. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että ukulelen äänestä haluttiin soivempi sekä etenkin voimakkaampi ja kauaskantoisempi.

Konserttikokoinen ukulele kehitettiin 1920-luvulla. Hieman sopraano-ukulelea kookkampana, sen kaulan pituus on noin 38 – 41 cm ja koko pituus reilu 58 cm, sillä on voimakkaampi ja syvempi, siis myös soivempi, ääni. Tämän lisäksi siinä on myös enemmän tilaa sijoittaa sormet nauhoille pidemmän kaulan ansiosta. (Wood 2011, Bordessa 2007.)

Tenori-ukulele vie konsertti-ukulelen idean vielä pidemmälle: 43 – 46 cm kaulan pituudella ja noin 66 cm koko pituudella se on melkein kaksi kertaa sopraano-ukulelen kaulan kokoinen ja soi voimakkaasti syvällä ja täydellä äänellä. Tenori-ukulele on myös yleisesti näppäilyssä eli melodiasoitossa

käytetty ukulele. Tosin tällöin sen G-kieli viritetään usein oktaavia matalammalle suuremman ambituksen eli sävellaaajuuden vuoksi. Silloin myös itse kielen täytyy olla paksumpi kuin korkealle viritettävän G-kielen kieli, jota ei pysty ohuutensa vuoksi virittämään tarpeeksi matalalle. (Wood 2011, Bordessa 2007.)

Baritoni-ukulele on joukon suurin, mutta myös nuorin jäsen. Se kehitettiin 1940-luvulla, ja kuten aiemmin jo mainitsin, sillä on eri viritys kuin kolmessa muussa ukulelessa. Ison kokonsa vuoksi sen kielet ovat pidemmät ja paksummat kuin muissa ukuleleissa, minkä vuoksi se soi vahvemmin ja matalammalta kuin muut ukuleleperheen jäsenet. Baritoni-ukulelen kaulan pituus on noin 48 – 51 cm, ja koko pituus reilut 76cm. (Wood 2011, Bordessa 2007.)

2.1.1 Muita ukulelekokoja

Ukulelen saadessa lisää suosiota monet yhtiöt alkoivat kehittää uusia ideoita ja rakenteita ukuleleille. Jotkut näistä oudon kokoisista ja muotoisista ukuleleista saattavat olla jo varsin kaukana perinteisen mallisesta ukulelesta. (Bordessa 2007.)

Tasku-ukulelen tai *sopranissimo-ukulelen* kaulan pituus on vähän vajaa 28 cm, ja se saattaa nimensä mukaisesti mahtua suureen taskuun. Se on suosittu malli matkasoittimena, mutta vaatii sorminäppäryyttä vaikeammissa soinnuissa pienen kokonsa vuoksi. (Bordessa 2007.)

Sopranino-ukulele sen sijaan on vain tavallista pienempi sopraano-ukulele. Sen kaulan pituus on vaihtelee 33 sentin kummallakin puolella. (Bordessa 2007.)

Toiseen ääripäähän mennessä tulee vastaan *basso-ukulele*. Se on periaattessa ylikokoinen baritoni-ukulele, ja sen kielet ovat muihin ukuleleihin verrattuna todella paksut. Basso-ukulele viritetään samalla tavalla kuin bassokitara – E-A-D-G. Se on huomattavasti matkaystävällisempi kuin sähköbasso, ja siinä on syvempi ja paksumpi ääni kuin metallikieliselä vastineellaan. (Bordessa 2007.)

Pitkäkaulaisessa tai *super-ukulelessa* jotkut uskaliaat valmistajat ovat yhdistäneet suhteellisesti liian pitkän kaulan liian pieneen kaikukoppaan. Tämä kokoonpano antaa ukulelille pienen kaikukopan äänen pitkäkaulaisen soittimen eduilla. Tällaisia kokoja on tehty muun muassa sopraano-, konsertti- ja tenori-ukuleleille. (Bordessa 2007.)

2.1.2 Muita ukulelemalleja

Ukulelesta on myös aikojen saatossa muovatunut erilaisia malleja. Yleisin on tietenkin perusukuleleperheessä esiintyvä kahdeksikon mallinen kaikukoppa. Tämän lisäksi on kuitenkin myös monen muunlaisia malleja, kuten pineapple- eli ananasmalli, myös rokkikitaroissa esiintyvä kolmiomainen muoto ja pelti- tai sikarilaatikkosta tehty malli. (Bordessa 2007, Kelho 2014, 2005.)

Pineapple-ukulele on Samuel Kamakan 1920-luvulla kehittämä sopraano-ukulelen kokoinen malli. Siinä on ananasta muistuttava soikea kaikukoppa, joka antaa suuremman pinta-alansa vuoksi ukulelille täydemmän äänen kuin sopraano-ukulele. (Bordessa 2007.)

Banjo-ukulelessa tai lyhyemmin *banjolelessa* on yhdistetty ukulelen pieni koko ja neljä kieltä banjon kopan kanssa. Tämä antaa ukulelille voimakkaamman ja kauaskantoisemman äänen, jota on hyödynnetty muun muassa ukulelen orkesterikäytössä. (Kelho 2014.)

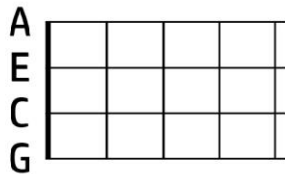
Resonaattori-ukuleleissa joko kaikukopan aukon ympäristö tai koko kaikukoppa on puun sijaan korvattu metallilla, mikä antaa ukulelen äänelle uuden vivahteen ja voimakkuutta. Tätäkin versiota ukulelesta on käytetty orkesterissa. (Kelho 2014.)

Toisin kuin ukulelessa yleensä, *tahitilaisessa ukulelessa* ei ole kaikukoppaa ollenkaan. Se on kaiverrettu yhdestä puukappaleesta, ja kaikukopan aukkona on kartion muotoinen läpireikä, joka on peitetty edestä ohuella puulevyllä. Tahitilainen ukulele on varsin uusi ukulelemalli. Se kehitettiin Cook-saarilla 1990-luvulla ja muistuttaa varsin paljon tahitilaista banjoa, vain puusta tehtynä. (Kelho 2005.)

Gitalele taas on ukulelen kokoinen minikitara. Sen kielet on viritetty A-D-G-C-E-A eli aivan kuin laittaisi capon kitaran viidennelle nauhalle. (Bordessa 2007.)

2.2 Ukulelen viritys

Ukulelen viritys, kuten soitin itsessäänkin, pohjautuu vahvasti viisikieliseen soittimeen *rajäoon*. *Rajäon* viisi kieltä viritetään ääniin D-G-C-E-A. Ukulelessa, jossa on vain neljä kieltä, on jätetty *rajäon* D-kieli pois. Näin on saatu viritys G-C-E-A, jossa G-kieli on samassa oktaavialassa muiden kielten kanssa eli oktaavia korkeammalla kuin voisi olettaa. (Kelho 2005, 2014.)

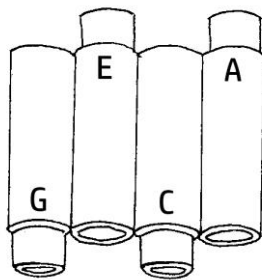
Kielille voi keksiä monia muistisääntöjä, kuten ”**Good Cook Eats Alone**” (hyvä kokki syö yksin) tai ”**Gorillojen Caesar Eksyi Afrikkaan**”. Tällaiset muistisäännöt auttavat alussa opettelemaan kielten nimet ulkoa, ja lopulta muistisääntöjä ei enää tarvita ollenkaan.

Viritykselle, jossa sävelet eivät ole järjestyksessä matalimmasta korkeimpaan, on monia eri nimityksiä. Yleisesti tämän kaltaista viritystä kutsutaan re-entrantviritykseksi (suom. notko, paluu), mikä kuvaa G:stä C:hen madaltuvaa notkahdusta ennen paluuta järjestyksessä nouseviin säveliin. (Hill & Chalmers Doane, 2003.) Nimitys ”my-dog-has-fleas” taas tulee kyseisistä laulun sanoista, jotka laulussa lauletaan ukulelen virityksen lailla: my-G, dog-C, has-E sekä fleas-A.

Ukulelea viritetään samalla tavoin kuin kitaraa: kieliä voi kiristää tai löysätä viritystappeja kääntämällä, mikä korottaa tai madaltaa kielen ääntä. (Moore, 2004.)

Apua ukulelen virittämiseen voi saada viritysmittarista, joka näyttää tarkalleen, milloin kielen viritys on kohdallaan ja milloin ylä- tai alavireinen. Viritysmittareita on erilaisia, mutta hyvin monissa on kromaattisen virityksen lisäksi myös ukuleleviritys. Toisin kuin kromaattinen viritys, joka näyttää tarkalleen äänen, joka soi, ukuleleviritys tunnistaa vain virityksessä tarvittavat äänet, jolloin soittajan ei itse tarvitse muistaa ulkoa kielten nimiä. Viritysmittari on mielestäni helpoin sekä tarkin tapa virittää ukulele, sillä se on ainut viritystapa, jossa soittajan ei tarvitse itse kuulla virettä, vaan hän voi nähdä sen mittarin näytöltä.

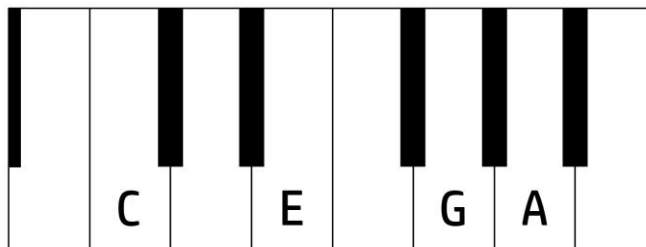
Mittarin lisäksi on myös monia kuulonvaraisia viritystapoja. Monissa ukuleleoppaissa on nauhoitettu viritysäänet CD:lle, josta soittajan on helppo ne kuunnella ja virittää soittimensa niiden mukaan. Myös toisesta ukulelesta voi kuunnella kielten virityksen. (Moore 2004.)

mukaan. (Moore 2004.)

Tämän lisäksi on olemassa niin sanottuja ukulelen virityspillejä. Virityspilli muodostuu neljästä pienestä pillistä, joista jokainen soi jonkin kielen virityksen mukaan. Soittaja siis puhaltaa tarvittavaa ääntä pillistä ja virittää ukulelen kielen pillin äänen

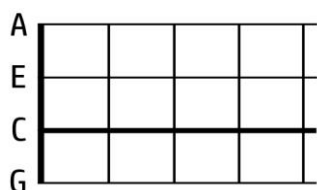
Virityspillin lailla myös pianosta voi soittaa tarvittavia koskettimia, ja virittää ukulelen niiden mukaan. (Moore 2004.)

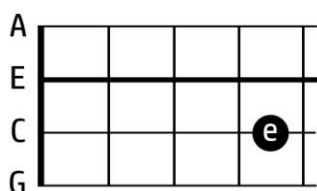
Pianon keskikohta

Jos soittajalla ei kuitenkaan ole käytössään mitään edeltämainittuja viritysapuja, voi soittimen myös virittää niin sanotusti itsensä mukaan. Tällöin kannattaa kuitenkin muistaa, ettei viritys välttämättä toimi

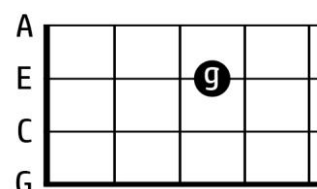
yhteissoitossa, sillä muut soittimet saattavat olla yleisviritykseltään korkeammalla tai matalammalla.

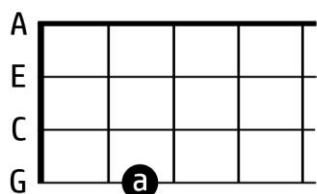
Viritys aloitetaan C-kielestä. Se on virityksen pohjasävel, eikä sitä tarvitse erikseen virittää, jos soittaa yksin.

Seuraavaksi on E-kieli. Soita e-säveltä C-kielen neljänneltä nauhalta ja viritä vapaana oleva E-kieli sen mukaan.

Kolmantena on G-kieli. Soita g-säveltä E-kielen kolmannelta nauhalta ja viritä G-kieli sen mukaan.

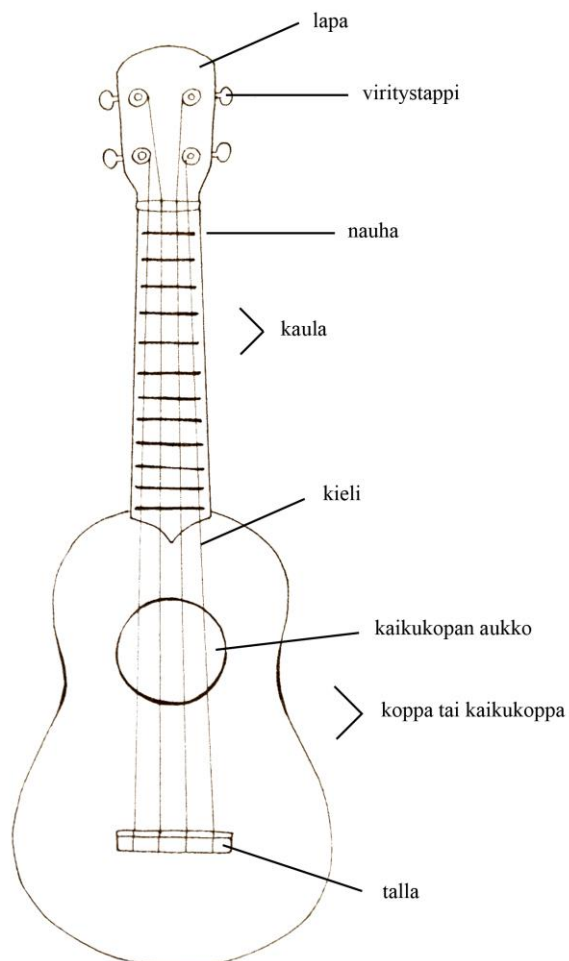
Viimeisenä on A-kieli. A-sävel löytyy G-kielen toiselta nauhalta, ja sitä soittamalla voi virittää A-kielen.

Virittävän kielen tulee aina olla vapaa kieli, jotta viritys olisi mahdollisimman paikkaansapitävä ilman mahdollisia muuttujia. Joissain oppaissa tämä viritys kuitenkin aloitetaan A-kielestä, sillä sen voi virittää viritysavaimen mukaan oikeaan vireeseen. Silloin muut kielet kuitenkin pitäisi virittää kieleltä löytyvälle sävelelle eikä vapaalle kielelle. Tämä saattaa heikentää virityksen paikkaansapitävyyttä, jolloin ukulelen virittää helposti epävireiseksi.

Ukulelen voi myös virittää sävelaskeleen korkeammalle, A-D-F#-H-viritykseen. Tätä viritystä käytettiin ennen kunnollisia äänentoistolaitteita, kun ukulelen äänestä haluttiin voimakkaampi orkesterikäytössä. Tämä

viritys tuottaa voimakkaamman ja kirkkaamman äänen kuin perinteinen C-viritys ja on edelleenkin varsin suosittu. (Kelho 2005.)

Ukulelen osat

3 SOITTOASENTO

Soittamiseen liittyy monia eri asioita. Ennen kuin pääsee edes tuottamaan minkäänlaista ääntä uudesta soittimesta, täytyy tietää useita eri asioita, jotka eivät välttämättä edes näy ulospäin kuuntelijalle, toisin kuin esimerkiksi sujuvan soiton ja takkuilevan soiton ero. Kaikki lähtee ensin liikkeelle soittoasennosta: soittajan tulee tietää, miten soitinta kuuluu pidellä ja kuinka ottaa toimiva soittoasento ja mitä siinä tulee ottaa huomioon.

Soittoasennon löytäminen saattaa kuitenkin olla yksinkertaisin vaihe uuden soittimen haltuunotossa. Jotta soitinta pääsisi vihdoinkin soittamaan, pitää tuntea musiikin merkintätavat ja tietää, miten ne soitettaessa vastaavasti löytyvät soittimesta. Vasta näiden seikkojen jälkeen pystyy keskittymään itse äänen tuottamiseen, missä siinäkin täytyy miettiä eri rytmikompeja ja musiikin kokonaisuutta pelkän äänentuottamisen sijaan.

Näin ollen lähden tässä luvussa liikkeelle soittoasennosta edeten loogisesti tarvittavien sointujen kautta moninaisempiin sointukiertoihin sekä säestyskompeihin tuttujen laulujen ja erilaisten harjoitusten avulla.

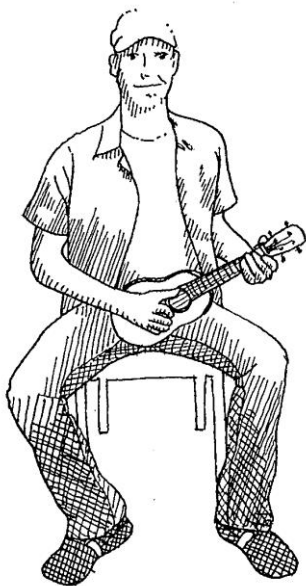
3.1 Hyvä soittoasento

Hyvässä soittoasennossa lihakset voivat toimia ja liikkua tarkoituksenmukaisella tavalla. Asento vaikuttaa myös soittamisen kokonaisvaltaiseen suorittamiseen. (Karjalainen 2014.)

Ukulelea voi soittaa useammassa erilaisessa soittoasennossa: klassisessa ja rennossa asennossa sekä seisten. Hyvä soittoasento on ergonominen, eli tukeva mutta silti joustava asento, jossa voi harjoitella ilman fyysisiä haittavaikutuksia pidemmälläkin aikavälillä. Oikeaoppinen soittoasento myös näyttää ulospäin hyvältä ja tuo varmuutta sekä tukea soittamiseen ja sen opetteluun.

3.1.1 Oikeaoppinen soittoasento

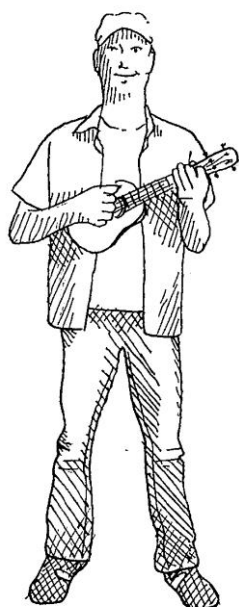

Olen piirtänyt seuraavat kuvat havainnollistaakseni soittoasentoja. *Klassisessa soittoasennossa* istutaan tuolin etuosalla jalat lievästi harallaan ukulele jalkojen välissä nojaten vasempaan reiteen. Ukulelen selkä voi koskea hieman soittajan vatsaa. Kosketusalueen olisi hyvä olla mahdollisimman pieni, jotta ukulele soisi mahdollisimman hyvin. (Schusterbauer 2012.)

Rennossa soittoasennossa istutaan syvemmillä tuolissa. Ukulele sijoitetaan korkeammalle kuin klassisessa asennossa, oikean reiden päälle. Vasen käsi kannattelee ukulelen kaulaa rinnankorkeudella. Rennossa soittoasennossa voi myös ristiä jalat. Nimestään huolimatta asennossa tulee kuitenkin muistaa pitää ryhtiä yllä.

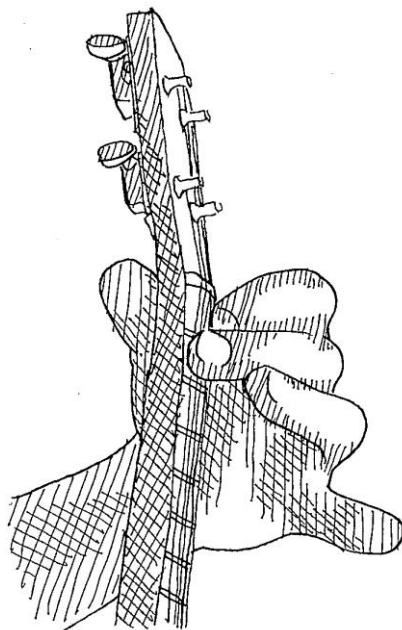
(Schusterbauer 2012.)

Seistessä soittoasento muistuttaa klassista soittoasentoa: ukulele sijoitetaan rinnan alapuolelle ukulelen selkä ylävatsaa vasten oikean kyynärvarren tukiessa ukulelea. Vasen käsi kannattelee ukulelen kaulaa rinnan korkeudella. Tässäkin asennossa on tärkeää muistaa hyvä ryhti, ettei selkä pyöristy ukulelen ylle. (Schusterbauer 2012.)

Sen sijaan lievä etukeno vyötäröstä olisi hyväksi takakenon sijaan painopisteen sijaitessa enemmän päkiöillä kuin kantapäillä. Myöskään polvien ei tulisi olla jäykästi taaksepäin lukkiutuneina, sillä nämä seikat poistavat soittoasennosta joustavuuden. (Karjalainen 2014.)

3.1.2 Käsien asento

Ukulelea soittaessa vasen käsi painaa kieliä nauhojen välistä muodostaen näin eri sointuja. Peukalo painaa otelaudan takapuolella vastapainoa sointua muodostaville sormille. Tällä tavoin peukalo tukee otetta ukulelen kaulasta. (Schusterbauer 2012.) Samalla on tärkeää muistaa pitää vasen ranne mahdollisimman suorana, sillä se kääntyy aloittelevalla soittajalla huomaamatta jopa yhdeksänkymmenen asteen kulmaan, ellei syvempäänkin.

Siinä missä vasen käsi muodostaa soinnut, oikea käsi saa kielet väreilemään, jotta niistä kuuluisi ääni. (Schusterbauer 2012.)

Oikea käsi tulee noin 90 asteen kulmassa kyynärpästä taittaen sivulta päin. Kyynärvarsi voi tarvittaessa tukea ukulelea sen reunasta, mutta ukulele soi sitä paremmin, mitä vähemmän sen kaikukoppa nojaa soittajaan. Oikeassakin kädessä on tärkeää, että ranne pysyy suorana ja liike lähtee kyynärpästä eikä ranteesta. Ranteen ei kuitenkaan tule olla lukkiutuneena suoraksi, vaan se saa joustaa luonnollisesti kyynärvarren liikkeen mukana.

Oikean kämmenen tulee olla löysässä nyrkissä, jossa sormet pystyvät liikkumaan kättä heiluttaessa. Ukulelen kieliä voi soittaa joko peukalolla, joka lepää nyrkissä olevien sormien päällä, tai etusormella, jonka voi suoristaa nyrkistä soittamista varten. Peukalolla soittaessa sormen pää

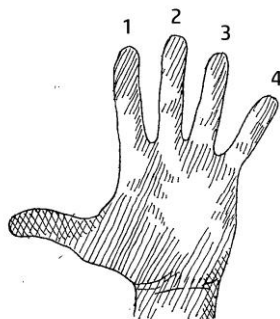
soittaa kieliä alaspäin suuntaavassa liikkeessä ja kynsi vastavuoroisesti ylöspäin suuntaavassa liikkeessä. Etusormella voi soittaa joko pelkästään sormen päällä, kynnellä tai molemmilla oman maun mukaan.

Ukulelea voi myös soittaa plektralla. Tällöin plektra sijoitetaan nyrkissä olevan etusormen ensimmäisen tai toisen nivelen päälle ja painetaan peukalolla, jotta plektra pysyisi kädessä. Plektraa ei tule kuitenkaan puristaa nyrkkiin liian tiukasti. On suotavampaa, että otetta harjoitellessa plektra mieluummin putoaa kädestä kuin että rystyset ovat valkoisina puristuksesta. Plektraa valittaessa on hyvä myös huomioida, että ukulelea soitetaan yleisesti huopaisilla plektroilla, jotka pehmentävät kielen luonnostaan hieman rämähtävää ääntä. Tavallisilla muoviplektroilla sen sijaan on täysin päinvastainen vaikutus: se enemmänkin korostaa ja kärjistää ääntä.

Näiden lisäksi on myös erilaisia soittotekniikoita, jotka saattavat tarvita muitakin sormia ja useampia sormia samanaikaisesti, mutta keskityn tässä työssäni vain perustekniikoihin ja alkeisiin.

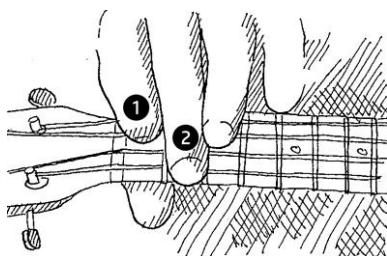
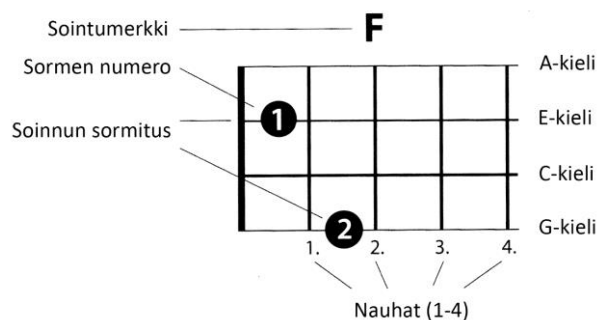
4 SOINTUSOITTO

Sointusoiton perustana on sen merkinätapa:

Vasemman käden sormilla on oma sormijärjestyksensä, joka helpottaa sointujen sormittamista ja opettelua: peukalolla ei ole numeroa, sillä se vain tukee soittoasentoa kaulan takana. Loput sormet numeroidaan järjestyksessä etusormesta pikkurilliin: 1 on etusormi, 2 keskisormi, 3 nimetön ja 4 pikkurilli.

Ukulelen soinnut näytetään sointukaavioina, jotka ovat pelkistettyjä kuvia ukulelen kaulasta. Kaavion päällä ilmoitetaan kyseessä olevan soinnun nimi. (Schusterbauer 2012.) Sointuun tarvittava sormitus ilmoitetaan sormia vastaavilla numeroilla tietyllä kielellä ja nauhalla.

Oikea käsi sen sijaan soittaa joko itse keksityn tai ilmoitetun rytmiostinaton mukaan. Rytmiostinatoa kutsutaan arkisemmin kompiksi. Komppirivillä ilmaistaan rytmi, jota oikea käsi soittaa joko koko kappaleen ajan tai jonkin tietyn osan kappaleesta. Rivin päällä on sointu tai soinnut, joita rytmillä soitetään.

Tahtiosoitus
 Tahtiin mahtuu 4 neljäsosa nuottia

Alaspäin suuntaava liike
 Ylöspäin suuntaava liike
 Tahti
 Tahtiviiva
 1 2 3 4 yk - si kak - si kol - me nel - jä
 Nuottivain Neljäsosanuotti Kahdeksasosanuotti

Seuraavaksi olen koonnut yhdeksän kappaletta, joiden avulla uusia sointuja harjoitellaan. Jokaisessa luvussa on ensin näkyvillä uusi tai uudet opeteltavat soinnut sekä selitykset, miksi juuri kyseisiä sointuja harjoitellaan vuorollaan. Tämän jälkeen on sointujen oppimista tukevia ja kappaleen soittamiseen valmistavia harjoituksia. Lopuksi on jokaisen luvun harjoituskappale sointuineen ja säestysrytmeineen, minkä jälkeen saatan vielä avata jotain kappaleeseen, sointuihin tai soittamiseen yleisesti liittyviä aiheita.

4.1 Tom Dooley

C
 3
 F
 1
 2

Tom Dooley sopii ensimmäiseksi kappaleeksi niin melodian kuin sointujensakin puolesta. Laulun melodia on helposti opittava, ja se kertaantuu laulussa monta kertaa sekä säkeistössä että kertosäkeessä. Tämän lisäksi laulussa on vain kaksi perussointua, joista on helppo lähteä liikkeelle: F- ja C-duuri. Myös sointuvaihtoon on helppo totutella laulun avulla, koska kumpikin sointu soi pidemmän aikaa ennen vaihtoa.

Ennen Tom Dooleya on kuitenkin hyvä harjoitella tarvittavia sointuja ja niiden vaihtoa erikseen. Sointujen harjoittelun voi aloittaa asettamalla sormet ensin F-duuriin. Tämän jälkeen ote avataan eli sormet poistetaan

otelaudalta ja sijoitetaan uudelleen F-duurin sormitukseen. Tätä niin sanottua kuivaharjoittelua toistetaan vähän aikaa, jotta käsi ja sormet tottuisivat uuteen asentoon ja löytäisivät soinnun helpommin jatkossa. F-duurin jälkeen sama harjoitus toistetaan C-duurin sormituksella.

Harjoituksessa on tärkeää aloittaa vaikeammasta eli F-duurista, jolloin oppilaan on helpompaa oppia yksinkertaisempi C-duurisointu. Eri järjestyksessä sormet tottuisivat ensin helpommin sormitettavaan sointuun, jolloin haastavamman soinnun sormittaminen vaikuttaisi vaikeammalta ja hitaammalta kuin se todellisuudessa on.

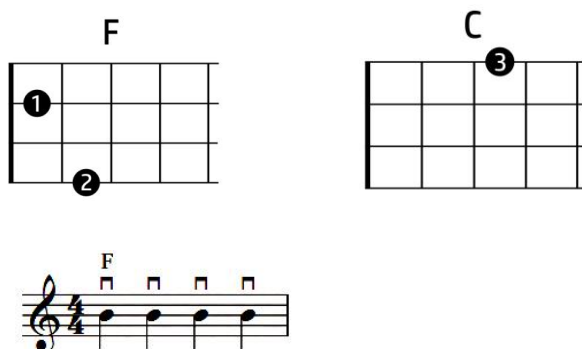
Kuivaharjoittelun jälkeen keskitytään soinnusta toiseen siirtymiseen. Tätäkin voi ensin kuivaharjoitella etsimällä vuorotellen kummankin soinnun otteet otelaudasta kuitenkin soittamatta niitä. Tämän jälkeen harjoitellaan soittamista. Soittaminen aloitetaan F-duurista, jota soitetaan kahdeksan kertaa hitaassa tempossa. F-duurin jälkeen sormet siirretään C-duuriin, jota myöskin soitetaan kahdeksan kertaa.

Tätä kerrataan, kunnes sointuvaihto alkaa toimia. Vähitellen kierrosta vähennetään neljäsosia eli soitetaan kumpaakin sointua kuusi kertaa, neljä kertaa ja lopulta vain kaksi kertaa, jolloin vaihtojen välillä ei ole enää aikaa jäädä miettimään sormien paikkoja, vaan vaihto osataan jo sujuvasti.

Kun sointuvaihto on sujuva, voi harjoitukseen lisätä laulun.

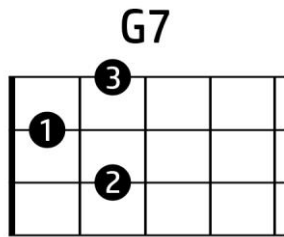
TOM DOOLEY, kansansävelmä

Kerto	F Itketkö nyt, Tom Dooley, kadutko jälkeen työs? F Näetkö puun, Tom Dooley, näetkö köyden myös?
1. säkeistö	F Rinteellä jyrkän vuoren, keskellä pensai- kon, F neidolta hengen nuoren veitseni vienyt on.
kerto	F Itketkö nyt...
2. säkeistö	F Aavisti Mister Grayson teon jo hirveim- män. F Taposta tässä seison: surmansa kun sai hän.
kerto	F Itketkö nyt...
3. säkeistö	F Surraanko miehen tähden kodissa kaiva- ten? F Hyvästi vain! Nyt lähden muualle – huomaan sen!
kerto	F Itketkö nyt...

Etenkin ryhmää opettaessa tulee ottaa huomioon yhteinen tarpeeksi hidas tempo soittaessa, jotta jokainen soittaja pysyisi mukana eikä lopettaisi soittoa kesken. Tämän vuoksi on tärkeää ilmaista selvästi, milloin harjoitus tai kappale alkaa ja missä tempossa. Tämän voi tehdä esimerkiksi laskemalla yhden tahdin tyhjää ennen soiton alkamista, jolloin jokainen kuulee yhteisen soittotempon ja pystyy valmistautumaan lähteäkseen soittamaan samaan aikaan muiden soittajien kanssa.

4.2 Pienet sammakot

Pienet sammakot -kappaleessa harjoitellaan uuden G7-soinnun soittamista C-duurin kautta. Kappaleessa kumpaakin sointua soitetaan kerralla pidempään, aivan kuten Tom Dooleyssakin, jolloin sointujen vaihto on rauhallisempaa ja uuteen sointuun on enemmän aikaa totutella.

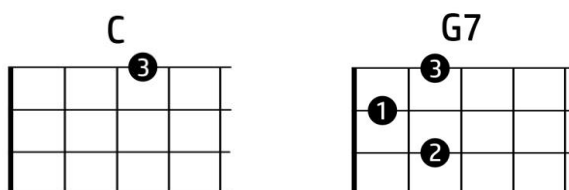
Lisäksi G7 on helpompi sormittaa ukulelella kuin tavallinen G-duuri. Tästä syystä se opetellaan ennen G-duuria, jotta sormet alkaisivat vähitellen tottua erilaisiin asentoihin ja asemiin ennen haastavampien sointujen soittoa. G7 myös täydentää C-duurasteikon I-IV-V7-I-sointukierron C-F-G7-C, jolloin ohjelmisto kasvaa huomattavasti verrattuna vain kahta sointua vaativiin kappaleisiin.

G7-soinnun harjoittelu alkaa kuten aiempienkin sointujen: ensin kuivaharjoittelulla pelkästään G7-sointua jatkaen C-duuri-G7-vaihdon kuivaharjoitteluun. Tämän jälkeen harjoitukseen lisätään soittaminen eli soitetaan kumpaakin sointua kahdeksan kertaa peräjälkeen pienentäen sointujen soittomääriä harjoitukseen totuttua ja soiton helpotuttua.

Sointuvaihdon tuntuessa luontevalta voi soittoon yhdistää laulun.

PIENET SAMMAKOT, suomalainen kansanlaulu

- 1. säkeistö**
- C G7
- Pienet | sammakot, pienet | sammakot, ne | lystikkäitä | on,
 pienet | sammakot, pienet | sammakot, ne | lystikkäitä | on.
- 2. säkeistö**
- C G7
- Ei | korvia, ei | korvia, ei | häntää laisin- | kaan,
 ei | korvia, ei | korvia, ei | häntää laisin- | kaan.
- 3. säkeistö**
- C G7
- Pupu- | jussikat, pupu- | jussikat, ne | lystikkäitä | on,
 pupu- | jussikat, pupu- | jussikat, ne | lystikkäitä | on.
- 4. säkeistö**
- C G7
- On | korvia, on | korvia, on | hännän nypyk- | kä,
 on | korvia, on | korvia, on | hännän nypyk- | kä.

Pienet sammakot on lastenlauluksi mielletty suomalainen kansansävelmä. Melodia on monille jo valmiiksi hyvin tuttu, mikä helpottaa uuden soinnun omaksumista ja käyttöä laulaessa. Lisäksi soinnut vaihtuvat kappaleessa samassa kohtaa kuin Tom Dooleyyssa. Tämän ansiosta soittaja pystyy ennakoimaan sointuvaihtoa aiemmin opitun perusteella.

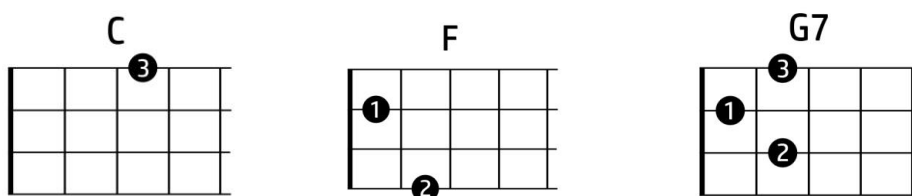
4.3 Kaksipa poikaa Kurikasta

Kun kaikki kolme sointua on hallinnassa, on aika harjoitella niitä yhtäaikaisesti uudessa kappaleessa. Kaksipa poikaa Kurikasta on oiva valinta ensimmäiseksi kaikkia kolmea sointua käyttäväksi kappaleeksi. Kappaleen melodia on monille tuttu ja kertauksien ansiosta helposti

opeteltava ja mieleenjäävä. Lisäksi sointuvaihdot eivät ole liian nopeita, ja tapahtuvat aina C-duurin kautta, kuten aiemmissa kappaleissa on erikseen harjoiteltu.

Kappaletta voi valmistella erilaisin harjoituksin, kuten kuivaharjoittelemalla sointuvaihtoa C-duurin kautta F-duuriin ja G7:aan. Harjoitusta voi jatkaa soittamalla jokaista sointua vuorollaan neljä kertaa. Neljä kertaa siitä syystä, että nopeimmillaan kappalessa jokaista sointua soitetaan neljä kertaa ennen vaihtoa.

KAKSIPA POIKAA KURIKASTA, suomalainen kansanlaulu

1. säkeistö

C G7 C
Kaksipa poikaa | Kurikasta näin | komiasti | liikkuu : ||
F C G C
||: Punaset oli | resorit ja | hopiasta peslai- | piippu : ||

2. säkeistö

C
Ensin oli vettä ja | sitten oli vettä
G7 C
ja | sitten oli kohiseva | koski : ||
F C G7 C
||: Kohisevan kosken | rannalla asui | flikka puna- | poski : ||

3. säkeistö

C G7 C
Ensin oli vettä ja | sitten oli vettä ja | sitten oli virran | töyrä : ||
F C G7 C
||: Vertaastansa kun | rakastaa, ei | trenkään ole | nöyrä : ||

Kappaleen jälkeen harjoitukset voi viedä pidemmälle harjoittamalla F-duurin ja G7-soinnun vaihtoa sekä täyttä sointukiertoa C-F-G7-C.

Harjoituksen sujuvoituessa voidaan tutustua kahdeksasosanuottiin eli lisätään ylöspäin suuntaava liike soittoon oikeassa kädessä. Kieliä näpätään siis sekä alaspäin että ylöspäin. Tällöin soiton tempo pysyy samana, mutta kuulostaa nopeammalta nuotin puolet lyhyemmän aika-arvon vuoksi.

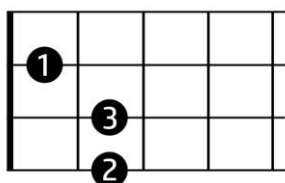
Kahdeksasosanuotin harjoittelu on helpompaa aloittaa soittamalla koko ajan samaa rytmiä, kuten yläpuolella olevassa kuvassa. Vasta kun rytmi on sisäistetty, voi rytmikuvioita monipuolistaa neljäsosa- ja kahdeksasosanuotteja yhdistelemällä. Tällöinkin harjoittelu kannattaa aloittaa pienestä koko ajan samana toistuvasta rytmiostinatosta, jossa kumpaakin rytmiä on tasapuolisesti, kuten soittamalla neljäsosanuottia ja kahdeksasosanuottiparia vuorotellen:

Tällaisen rytmien opiminen ja ylläpitäminen samanaikaisesti laulun kanssa on helpompaa sekä luontevampaa kuin epäsymmetristen rytmikuvioiden soitto.

4.4 Drunken Sailor

Dm

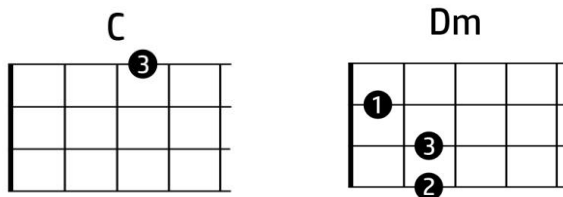
Kuten edeltävissäkin kappaleissa, d-mollisointua aletaan harjoitella C-duurin kautta. Uuden soinnun oppimisessa on tärkeää, ettei yhtäaikaaisesti ei ole liikaa mietittävää, kuten liian nopeita sointuvaihtoja tai vaikeaa säästyskompia, vaan pystytään keskittymään olennaiseen: uuden soinnun oppimiseen ja sisäistämiseen.

Näin ollen uudet kappaleetkin tulisi valita saman periaatteen mukaan. Drunken Sailorissa ei ole kuin kaksi sointua: jo tutuksi tullut C-duuri, sekä uutena tuleva d-molli. Ennen kappaletta d-mollia voi harjoittaa etsimällä sen sormituksen ja soittamalla kaikki jo opitut soinnut d-mollin kautta:

Harjoituksessa voi samalla tutustua puolinuottiin, jonka aikana lasketaan kahteen. Näin vaihtojen väliin jää enemmän aikaa miettiä seuraavaa sormitettavaa sointua.

DRUNKEN SAILOR, englantilainen merimieslaulu

1. säkeistö

Dm
 What shall we do with the | drunken sailor, |
 C
 what shall we do with the | drunken sailor, |
 Dm
 what shall we do with the | drunken sailor |
 C Dm
 early in the | morning? |

kerto

Dm C
 Hooray and | up she rises, | hooray and | up she rises, |
 Dm C Dm
 hooray and | up she rises | early in the | morning. |

2. säkeistö

Dm
 Put him in the long-boat | till he gets sober, |
 C
 Put him in the long-boat | till he gets sober, |
 Dm
 Put him in the long-boat | till he gets sober, |
 C Dm
 early in the | morning |

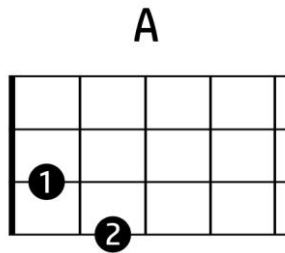
kerto

Dm
 Hooray and | up she rises...

Drunken sailor -kappaleeseen voi tutustua soittamalla aluksi pelkästään neljäsosanuotteja komppina. Ylempänä ehdotettua komppia voi soittaa vasta laulun ja sointuvaihdon tullessa tutuksi.

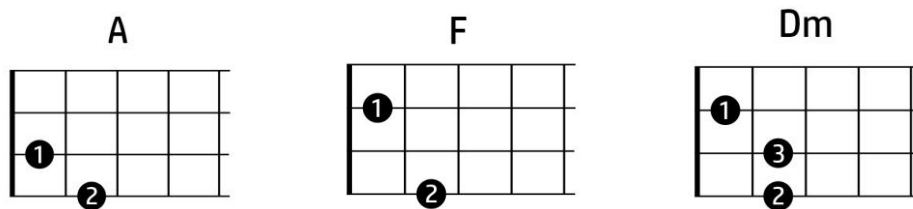
Drunken sailor -kappaleen jälkeen kannattaa myös harjoitella kappaleita, joissa on muitakin sointuja d-mollin ja C-duurin lisäksi. Näin d-molli saa enemmän harjoitusta ja soittaja tottuu muihinkin sointuvaihtoihin laulun kanssa.

4.5 Mummon kanat

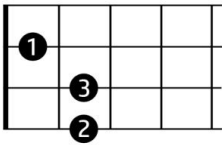
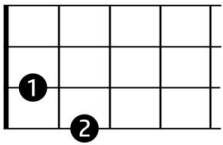

D-mollin jälkeen luultavasti loogisin seuraava sointu on A-duuri. A-duuri on d-mollin viides aste, ja se täydentää d-mollia. Tästä johtuen A-duuria harjoitellankin ensin d-mollin kautta eikä C-duurin, kuten aiempia sointuja.

A-duurin harjoittelu voidaan aloittaa samoin kuin muutkin soinnut: kuivaharjoittelulla ja sointuvaihtoharjoituksilla. Tämä lisäksi A-duurissa kannattaa korostaa sen sormituksen suhdetta muun muassa F-duuriin ja d-molliin:

Sointujen tarkastelu vierekkäin osoittaa, että A-duurin ja F-duurin ero on vain etusormen painamassa kielessä. Tällöin sointujen välisen vaihdon voi tehdä pitämällä keskisormea (2) paikallaan ja vaihtamalla etusormen (1) paikkaa. Sama idea pätee myös A-duuri-d-molli- sekä F-duuri-d-molli-vaihdoissa.

MUMMON KANAT, säv. Alice Tegnér, suom. san. Jukka Hapuoja

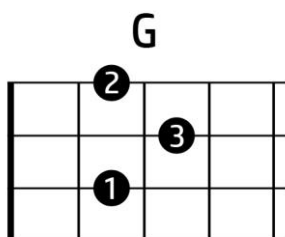
<p>Dm</p> 	<p>A</p>
	 <p>hyp-pe - li</p>

1. säkeistö	A	<p>Dm Mummo kanasensa niitylle ajoi, A Dm pienet kanaset ne hyppeli : </p>
B	A Dm	<p> : Vaan metsässä hiipii hiljalleen kettu, tuo A Dm viekas ja pitkä- häntäinen : </p>
2. säkeistö	A	<p>Dm Kettu nuoleskeli huuliansa, A Dm vesi herahti jo kielelle : </p>
B	A Dm	<p> : Vaan mummopa päästi sen Mustinsa irti ja A Dm kettu jalat alleen sai : </p>

Kappaleen voi ensin soittaa läpi säestämällä pelkillä neljäsosanuotteilla. Tämän jälkeen kappale voidaan soittaa ehdotetulla säestysrytmillä. Kun säestysrytmi tuntuu luontevalta, voi säkeiden loppuun (hyppeli, häntäinen jne.) ottaa mukaan ehdotetun neljäsosasäestysrytmin.

Kappaleeseen voi myös tuoda eloisuutta soittamalla A-osan (Mummo kanasensa...) voimakkaasti fortessa ja B-osan (Vaan metsästä hiipii...) hiljaa pianossa. Samalla A- ja B-osien vaihtelua voi lisätä soittamalla A-osassa ehdotettua komppirytmää ja B-osassa pelkästään neljäsosanuotteja.

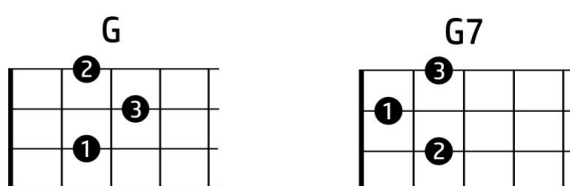
4.6 Lankesin mie kanavaan

Lankesin mie kanavaan -kappaleessa harjoitellaan niin G-duuria kuin nopeaa sointuvaihtoaakin. Tätä varten kappaleessa on jälleen kerran vain kaksi sointua: C-duuri ja G-duuri. Jotta G-duurin saisi vaihdettua nopeasti, on hyvä käydä kaikki soittoa valmistavat harjoitukset huolellisesti läpi: kuivaharjoittelu ottamalla ja avaamalla G-duurin sormitus ja käymällä hitaasti läpi G-duurin vaihto muihin sointuihin.

Erityisesti C-duuri-G-duuri-vaihtoa voi ensin harjoitella kuivaharjoittelulla vähitellen lisäten vaihdon nopeutta. Kun kuivaharjoittelu tuntuu luontevalta, voi saman harjoituksen aloittaa alusta soittamisen kera ja lisätä taas nopeutta vaihdon sujuvoituessa. Huomaa, että tässä harjoituksessa kumpaakin sointua soitetään aina vuorollaan vain kerran: ensin hitaasti ja lopulta kappaleen tempoon.

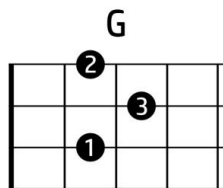
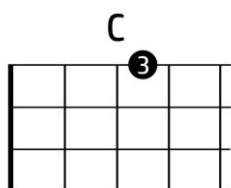
Lisäksi G-duurin sormitusta voi verrata G7-soinnun sormitukseen:

Sointujen sormituksia verratessa voi huomata niiden olevan toistensa peilikuvat. Tämä voi auttaa muistamaan uuden soinnun sormituksen jatkossa.

LANKESIN MIE KANAVAAN, suomalainen kansanlaulu

helppo

haastava

1. säkeistö

C G C
Lankesin mie | kanavaan ja | kanavas' ol | kivi juu : ||
C G C
|| : Kivvee oli | kirjoitettu | oman kullan | nimi juu : ||

2. säkeistö

C G C
Ai sie poja | pakana ku | lupasit miut | ottaa juu : ||
C G C
|| : Kesäll' aittai | takana sie | rapisit ku | rotta juu : ||

3. säkeistö

C G C
Polta heilai | paperossii | älä polta | piippuu juu : ||
C G C
|| : Ai kui se on | ilkiää, ku | piippu leuas | riippuu juu : ||

4. säkeistö

C G C
Heilai tulloo | hepsuttelloo | päiväl sekä | yöllä juu : ||
C G C
|| : Talvel' tulloo | turkit päällä | peresniekka | vyöllä juu : ||

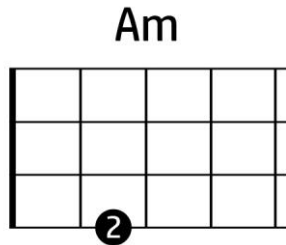
5. säkeistö

C G C
Miun on heilai | napakka ku | kalanluine | nappi juu : ||
C G C
|| : Se on kouluis | käytetty ja | koht' siit tulloo | pappi juu : ||

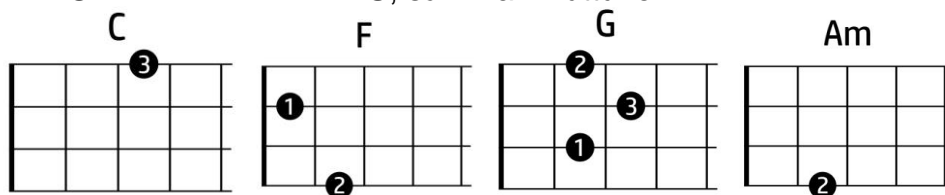
Kun sointuvaihto on sujuva soittaen neljäsosia, voi kappaleen soittaa helpolla annetulla kompilla. Samaa kompia on hajoiteltu jo Drunken Sailori -kappaleessa sekä Mummon kanat -kappaleessa. Kappaleen vaikeusastetta voi lisätä harjoittelemalla ehdotetun haastavan ehdotetun kompian. Kompissa tutustutaan synkooppirytmiiin, ja haastavaa kompissa on uudenlaisen rytmin lisäksi käden liikkeen suunnan harjoittelu sekä erityisesti G-duuri-C-duuri-vaihto säkeitten lopussa. Tällöin G-duuria

soitetaan kaksi ensimmäistä iskua ja C-duuri tulee vasta tahdin viimeisellä kahdeksasosalla.

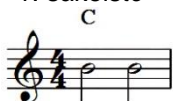
4.7 Radioaktiivinen kettu

Radioaktiivinen kettu harjoittaa niin uutta a-mollisointua kuin erilaisia vaihtoja muillakin soinnuillakin. Lisäksi kappaleeseen saa eloisuutta vaihtelemalla säestyskomppeja säkeistöittäin. Kappaleessa on myös mahdollisuus harjoitella niin sanottua raksutuskomppia, jossa kielet hiljennetään pitämällä vasemman käden sormia niiden päällä kuitenkin painamatta niitä. Tätä kutsutaan yleisesti demppaukseksi. Tällöin komppia soittaessa kielistä kuuluu pelkkää raksutusta.

RADIOAKTIIVINEN KETTU, säv. Kari Huttunen

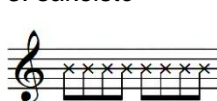
1. säkeistö

2. säkeistö

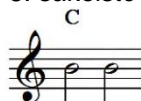
3. säkeistö

4. säkeistö

5. säkeistö

1. säkeistö

C F C
Kettu osti radion, | radion, radion, |
Am F G C
Kettu osti radion | huutokaupasta |
C F C
Kettu kantoi radion, | radion, radion, |
Am F G C
kettu kantoi kotiinsa | matkaradion |

2. säkeistö

C F C
Sitten kettu avasi | radion, radion, |
Am F G C
sitten kettu avasi | sävelradion |
C F C
Elvis siellä lauleli: | "Ride on, ride on" |
Am F G C
Elvis siellä lauleli | tuttuun tyylinsä |

3. säkeistö

C F C
Kettu tanssi tahdissa | radion, radion, |
Am F G C
kettu tanssi tahdissa | jalat mutkilla |
C F C
Kettu kovaäänisen | radion, radion, |
Am F G C
kettu kovaäänisen | nosti seinälle |

4. säkeistö

C F C
Ääni kantoi kauaksi | radion, radion, |
Am F G C
ääni kantoi kauaksi, | ja se huomattiin |
C F C
Kaikki tahtoi nähdä sen | radion, radion, |
Am F G C
kaiki tahtoi nähdä sen | reporadion |

5. säkeistö

C F C
Kohta kaikki piirissä | radion, radion, |
Am F G C
kohta kaikki piirissä | siellä lekkuivat |
C F C
Sitten kettu sulki sen | radion, radion, |
Am F G C
sitten kettu sulki sen | yleisradion |

Erityisesti sointuvaihtoa am-F-G-C kannattaa harjoitella ennen kappaleen soittamista. Harjoituksessa kannattaa tähdätä siihen, että jokaista sointua soitetaan vain kerran. Tällöin vaihto tapahtuu helposti ja luontevasti kappaleen aikana.

Kolmannen säikeistön ehdotetussa kompissa kannattaa myös huomioida, ettei sointuja tarvita laisinkaan. Sen sijaan laulu vaatii enemmän, koska sitä tukevaa sointukiertoa ei ole pohjalla.

4.8 Jos sais kerran reissullansa

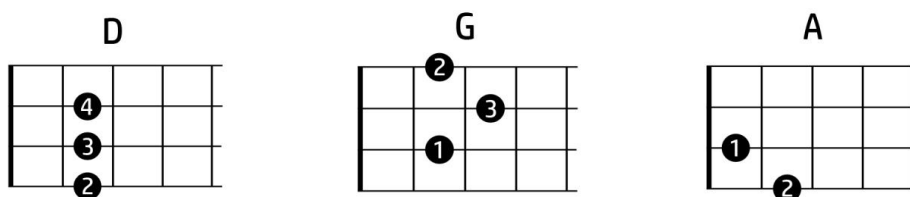

D-duuria opelteltaessa on tärkeää huomioida sormitus: numero 2 vastaa keskisormea, eli etusormi jää vapaaksi. Tästä on hyötyä sointuvaihtoja harjoiteltaessa, sillä vaihdossa A- tai F-duuriin ei tarvitse kuin asettaa etusormi paikalleen ja poistaa nimetön sekä pikkurilli. Etusormi voi myös olla jo valmiiksi tarvittavassa asemassa, sillä se ei soi muiden sormien takaa. Tällöin sointuvaihto tapahtuu helposti ja nopeasti.

Lisäsin D-duurista myös vaihtoehtoisen sormituksen, sillä kaikkien sormet eivät mahdu niin pieneen sumppuun kuin D-duuri vaatisi. Tämä on yleistä etenkin miehillä, joilla on luonnostaan vankkarakenteisemmat sormet.

D-duurin kuivaharjoittelu kannattaa aloittaa joko laittamalla kaikki sormet samanaikaisesti paikalleen tai aloittamalla hitaasti pikkurillistä. Tällöin soittajan on helpompi omaksua sormien yhtäaikainen laittaminen sen sijaan, että etusormi asettuisi muita ennen kielille.

JOS SAIS KERRAN REISSULLANSA, suomalainen kansanlaulu

Helppo

Haastava

1. säkeistö

D A D
 Jos sais kerran | reissullansa | nättiä tyttöä | halata, :||
 D G D A D
 ||:oishan se paljon | mukavampaa | reissulta kotia | palata: ||

2. säkeistö

D A
 Sinun takiasi | nätti tyttö |
 D
 olen minä lähtenyt | reissaamaan: ||
 D G D A D
 ||:En ole kirjeitä | kirjoitellut, | onnea toivo- | tellut vaan: ||

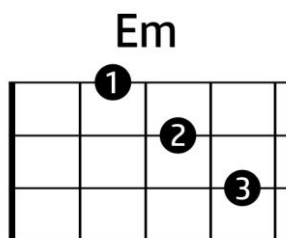
3. säkeistö

D A
 Kuukin se kurkisti | aitan takaa, |
 D
 kun tulin sinua | tapaamaan: ||
 D G D
 ||:Suuta sä suikkasit, | korvaani kuiskasit |
 A D
 omasi olen | ainiaan: ||

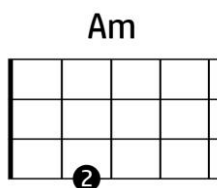
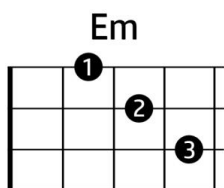
D-duurin opettelyn kannalta kappaleessa on hyvä, että kaikkiin muihin sointuihin vaihto tapahtuu aina D-duurin kautta. Tämä auttaa soinnun omaksumisessa sekä jatkossa muissa D-duurin sointuvaihdoissa.

Haastava komppi ei periaatteessa eroa helposta muuten kuin nopeudessa. Komppeja kuunneltaessa ilman nuottikuvaa ne kuulostavat täsmälleen samalta, haastavammassa vain soitetaan nopeammin.

4.9 Maria Copacabanasta

Viimeinen opeteltava sointu on e-molli, C-duuriasteikon kolmas sointu. Tämän jälkeen C-duuriasteikosta on opettelematta vain H-vähennetty sointu, jota en käy läpi sen sormituksen haastavuuden ja vähäisen esiintymismäärän vuoksi. En katso sen kuuluvan ukulelen alkeisopetukseen.

MARIA COPACABANASTA, brasilialainen kansanlaulu

Helppo

Haastava

1. säkeistö

Em
Pikkuinen tyttö on | kyllä Maria, |
Am
resuinen mekko on | yllä Marian. |
Em
Seudun nimi on | Copacabana, |
Am (H7) Em
Marian koti on | Copacabana |

2. säkeistö

Em
Siskojen katras on | hänellä suuri, |
Am
nukkumaan mahtuvat | juuri ja juuri |
Em
mökkiin laidalla | Copacaban, |
Am (H7) Em
Marian koti on | Copacabana. |

Maria Copacabanassa esiintyy myös H7-sointu, joka on merkitty kappaleeseen suluissa. Tämä johtuu siitä, ettei sointua ole vielä käyty läpi ja opeteltu, ja koska sen pystyi korvaamaan a-mollilla, joka on nuotissa ennen H7-sointua. Lisäksi kappaleessa kannattaa kiinnittää huomiota uuteen tahtilajiin. Yhdessä tahdissa on kuusi kahdeksasosamuottia, mikä tuo kappaleeseen tietynlaista keinuvuutta.

Kappaletta kannattaa alkaa harjoittamaan soittamalla ensin sointuvaihtoja niin, että jokaiselle soinnulle lasketaan kolme iskua (= pisteellinen neljäsosa). Kun tämä on luontevaa, voi mukaan ottaa laulun ja vähitellen alkaa harjoitella ehdotettuja säestyskuvioita.

5 POHDINTA

Kokonaisuutena ukulelen alkeismateriaalin kokoaminen on ollut mielenkiintoinen prosessi. Ukulelen historiaa tutkiessani olen oppinut monia uusia asioita. Erittäin mielenkiintoista oli liittää ukulelen historia yleiseen historiatietooni ja katsoa, miten ukulele on kehittynyt milloinkin ja miten se on yhteydessä eri aikakausiin.

Materiaalia tehdessäni aloin myös arvostaa soitinoppaita uudella tavalla, kun pystyin konkretisoimaan asioita ja huomaamaan, mitä kaikkea oppaan tekemiseen vaaditaan. Oli yllättävää huomata, kuinka paljon pitää ottaa erilaisia asioita huomioon ja kuinka pitkäjänteinen prosessi se on. Materiaalia tehdessäni myös huomasin opetustilanteissa siirtyvän hiljaisen tiedon osuuden: kuinka sanallistaa yksinkertaisesti ja selvästi jokin asia, jonka pystyy tunnilla yksinkertaisesti vain näyttämään ilman erillistä selitystä.

Toinen tärkeä seikka, johon materiaalissani jouduin kiinnittämään huomiota, oli sointumerkkien, harjoitusten sekä kappaleiden ulkoasu. Kuinka paljon nuottimateriaalia minun kannattaisi käyttää, minkä kokoiset nuotit ja kuvat olisivat toimivimmat sekä miten asettelisin kappaleet selkeimmällä mahdollisella tavalla olivat suurimmat kysymykseni materiaalia muotoillessani.

Lopulta päädyin käyttämään vain laulujen sanoja ja sointuja itse kappaleissa ja antamaan säestysrytmit nuottikuvana. Tämä tuntui opinnäytetyöhöni sopivimmalta ja selkeimmältä tavalta. Lisäksi tätä ratkaisua tukivat myös samankaltaiset ratkaisut muissa ukulelemateriaaleissa.

Ukulelemateriaalia kootessani ja käyttäessäni joudun lakkaamatta tunnustelemaan soittamisen tasoa ryhmissä, joita opetin. Haasteellisuutta loivat paitsi ryhmien sisäiset taitotasoerot myös oma kokemattomuuteni instrumenttiopettajana. Välillä jouduin käyttämään huomattavasti enemmän aikaa harjoitukseen, jonka ajattelin menevän nopeasti, ja

toisinaan taas sain kesken tunnin kehitellä haasteellisuutta tuovia harjoituksia, kun valmistelemani materiaali olikin turhan helppotasoista.

Lisäksi sain kiinnittää huomiota etenemistahtiin: miten nopeasti ottaisin uuden soinnun harjoiteltavaksi, ja milloin oli hyvä hieman hidastaa tahtia ja tehdä kertaavia harjoituksia. Tässäkin haasteena olivat ryhmien tasoerot: toiset olisivat olleet valmiita jo oppimaan uutta kun toiset taas tarvitsivat vielä aikaa vanhan asian sisäistämiseen.

Tällaisissa tilanteissa otin soitettavaksi jonkin uuden kappaleen, jossa käytetään kuitenkin jo opittuja sointuja, jolloin kertausta tarvitsevat saavat lisäharjoitusta soinnuille, kun taas eteenpäin haluavat saavat virikettä uudesta kappaleesta. Tämän lisäksi myös eriytin vaikeustasoja: kertausta tarvitsevat saivat soittaa perusneljäsosasäestystä, kun taas nopeammin oppiville tarjottiin haastavampi säestyskomppi.

Ensimmäisen lukukauden päätteeksi tein ryhmäläisilleni kyselyn (liitteenä), jossa kysyin harjoitusten haastavuudesta, mielekkyydestä sekä temposta. Kyselyyn vastasi 11 henkilöä, joista neljä oli alle 20-vuotiaita, kuusi 20 – 65-vuotiasta ja yksi yli 65-vuotias. Kahdeksalla vastanneista oli soittokokemusta jostakin soittimesta tai laulusta aiemmin, ja noin puolet vastanneista oli soittanut ukulelea aiemmin.

Lähestulkoon kaikki vastanneista kertoivat kurssin edenneen sopivaan tahtiin ja vastanneen heidän odotuksiaan ja harjoitusten sekä kappaleiden olleen yleisesti mielekkäitä ja sopivan haasteellisia. Vain muutaman mielestä harjoitukset ja kappaleet olivat turhan vaikeita, ja vain yksi olisi toivonut sointuvaihtoja harjoiteltavan enemmän. Myös käsien alkulämmittelyn katsottiin olevan hyödyllistä: vain yksi oli vastannut sen olevan turhaa, ja kaksi vastanneista ei osannut sanoa, mitä mieltä lämmittelystä olivat.

Lisäksi kyselyn kohdassa, jossa saattoi kirjoittaa vapaasti, muutamat toivoivat kappaleiden tyylin olevan enemmän populaarimusiikkivoittoista, mutta vastapainoksi muutama totesi parin soitettun pop-kappaleen olleen turhan haastavia. Voinen siis todeta, että materiaalini sisältö ja

etenemistahti koettiin yleisesti tarpeeksi haastavana. Kyselyn perusteella päätin että kokoamaani *Ukulelen alkeismateriaalia* voi pitää käyttökelpoisena opetusmateriaalina.

Tämän koko prosessin innostamana aion jatkaa ukulelen parissa. Aion sekä opettaa ryhmiä ja kehittää heille uusia harjoituksia että opetella itse soittamaan vielä paremmin.

LÄHTEET

Bordessa, B. 2007. Live 'Ukulele.com: 'Ukulele Sizes – Soprano, Concert, Tenor, and Baritone [viitattu 4.3.2016]. Live ' Ukulele.com. Saatavissa: <http://liveukulele.com/gear/ukulele-sizes/>.

Hill, J. & Chalmers Doane, J. 2003. Making Sense of Ukulele Tunings [viitattu 14.3.2016]. Ukulele in the Classroom. Saatavissa: <https://ukuleleinthe classroom.com/tunings.htm>.

Kari V., Nieminen A., Sipilä P. & Uusitalo H. 2002. Kultainen laulukirja. F-Kustannus Oy. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino.

Karjalainen, K. 2014. Trumpettikirja Osa 1. Lahti: Päijät-Paino.

Kelho, J. 2005. Ukulele: suuri tietokirja. Multiproject Factory. Parolannummi.

Kelho, J. 2014. Suuri ukulele tietokirja. Multiproject Factory. Parolannummi.

King, J. 2008. Nalu Music: A Strum Throught 'Ukulele History [viitattu 1.3.2016]. Nalu Music. Saatavissa: <http://www.nalu-music.com/?p=96>.

Moore, J. 2004. First Lessons: Ukulele. Pacific: Mel Bay Publications.

NAMM Foundation. 2015. Portuguese & Hawaiian Origins of the Ukulele [viitattu 4.3.2016]. Museum of Making Music. Saatavissa: <https://www.museumofmakingmusic.org/ukulele-history>.

Schusterbauer, D. 2012. Let's Play Ukulele. Pommelsbrunn: HAGE Musikverlag.

Wood, A. 2010. Ukulelehunt: Ukulele History – A Brief and Inaccurate Guide [viitattu 1.3.2016]. Ukulelehunt.com. Saatavissa: <http://ukulelehunt.com/2010/03/02/ukulele-history/>.

Wood, A. 2011. Ukulele for Dummies. Chichester: John Wiley & Sons.

LIITTEET

LIITE 1

KYSELY UKULELEKURSSISTA

Ikäsi: alle 20v. 20-65v. yli 65v.

Oliko sinulla aikaisempaa soittokokemusta (mistä tahansa soittimesta / laulusta) ennen kurssia?

kyllä ei

Entä oliko sinulla kokemusta ukulelen soitosta ennen kurssia?

kyllä ei

Onko kurssi vastannut odotuksiasi?

kyllä ei eos (en osaa sanoa)

Onko kurssilla mielestäsi edetty

sopivaan tahtiin liian nopeasti liian hitaasti

Kurssin sisällöstä...

Onko käsien alkulämmittely mielestäsi

hyödyllinen haitallinen turha eos

Onko sointujen oppiminen ollu mielestäsi

helppoa vaikeaa sopivan haasteellista

Onko uusien sointujen oppimista harjoiteltu

liikaa liian vähän sopivasti eos

Onko sointujen vaihtamista toiseen harjoiteltu

liikaa liian vähän sopivasti eos

Ovatko sointuvaihtoharjoitukset mielestäsi

hyödyllisiä haitallisia turhia eos

Ovatko erilaiset säestyskompit (tam, titi yms.) olleet mielestäsi (saa rastita useamman)

mielekkäitä tylsiä helppoja vaikeita
 sopivan haasteellisia

Ovatko kurssilla käytetyt harjoitusmenetelmät olleet (voit rastita useamman vaihtoehdon)

- hyödyllisiä haitallisia turhia eos
 helppoja vaikeita sopivan tasoisia

Miten koet ryhmässä soittamisen ja samassa tahdissa muiden kanssa pysymisen

- helppoa haasteellista eos

Ovatko kurssilla soitettut kappaleet olleet

- helppoja vaikeita sopivan haasteellista
 eos

Ovatko kappaleet tyyliltään olleet (lastenlaulut, kansanmusiikki, populaarimusiikki yms.)

- tylsiä mukavia sopivia eos

Mikä oli mielestäsi hyvää syksyn opetuksessa?

Missä olisi ollut mielestäsi parantamisen varaa?

Mitä toivoisit kevään opetukselle?

Vapaa sana
